

Hårderups posten

Nr 32 — November 2002
30 kr.

Svenne Håkansson har med sin kamera fångat detta vackra landskap på Starrarps Ora. Fler bilder finns på mittuppslaget.

MYSIGA HÖSTDAGAR I BJÄLKHULT

Ofta packar jag bilen med symaskinen och fina amerikanska tyger, som jag köpt av en glad tjej i Trolleboden i Löberöd.

Med mig har jag porslinsdockor som jag gör själv. Det är skönt att sitta i huset i lugn och ro framför symaskinen och sy vackra kläder till dockorna. Ibland kommer grannarna, Britta eller Ewy på en fikapaus. Mysigt. I Bunkeflo, hos Anette, går jag och 8 andra "flickor" för att tillverka dockor. Det har vi haft nöjet att göra i åtta år. Det har blivit hundra dockor under åren. Många olika moment görs innan en docka är färdig, som sedan liknar ett riktigt barn. Jättesöta är dom alla, var och en på sitt vis. Det är en underbar hobby!!!

Margareta Honnér, Rosentorpet

EN HELT VANLIG DAG

Av Gösta Kristiansson
Vollsjö

Här följer en ganska ointressant episod från en dag i Hårderup på 70-talet.

Det var skördetrösketid, vi hade sluttröskat kornet och tröskan stod vid det sist avverkade kornstycket för att komma till användning på den bredvidliggande havreåkern.

Så en vacker dag var havren färdig och tröskan var nysmord och kilremmarna justerade, jag hade fyllt på diesel och det var bara att sätta igång, allt var på sin plats. Ytterskåren påbörjades och det gick bra till en början, men så i en hörna började det gå trögt, så jag tittade tillbaka, och milda makter, där stod ett träd intill åkern och jag hade glömt fälla in tömningsskruven till sädtanken, den bröts bakåt nere vid fästet och fick en skrämmande likhet med en slaktad gås. Den grejen fällde man ju alltid in när man flyttade från en åker till en annan, men nu var ju tröskan sedan tidigare redan på plats och så finns det ju något som kallas "mänskliga faktorn".

Nu fick jag gå hem o ringa till "Olle på verkstan", han var verkligen en tillgång, och det dröjde inte så länge innan han kom med skåpbilen och gassvets. Och med hjälp av en lång "stängselslana" kunde vi med förenade krafter böja skruven tillbaka och jag höll läget och han börja svetsa ihop plåtarna på Grottstället. När vi hållit på en stund kom Emmy körande med "Ferguson" med vattenkannor som skulle till kvigorna vi hade på bete nedanför, men där bäcken sinat. Nu märkte Olle att det gick mycket svetsstrådar till, så han sa till Emmy att när du kommer hem, så kör upp till min verkstad och hämta fler svetsstrådar, han hade en pojke till hjälp där på verkstan så det kunde nog ordna sig. Han fortsatte svetsa men Emmy dröjde länge, men han hade många halva trådar och bitar i bilen sen tidigare som han smälte ihop så det räckte ändå. Precis när vi blev färdiga kom Emmy gående, hon var lite förtretad och röd och varm o kinderna, för när hon skulle köra upp med bilen efter svetsstrådar fick hon motorstopp uppe på landsvägen vid "Otto Svens", bilen var plötsligt helt död så hon fick gå hem, så tog hon cykeln och skulle köra upp till oss och beklaga sig, men när hon cyklat en bit på markvägen fick hon punktering på framhjulet, så nu kom hon gående och med lite ironiskt léende berättade att cykeln låg punkterad halvvägs på markvägen och bilen stod död uppe vid "Otto Svens". Nu följdes vi åt hem allihop och drack en kopp kaffe, sedan följde jag med Olle, för att bogsera bilen. När vi kom dit öppna han huven och nästan genast att det bara var en batteriklämma som gått mitt av. Ja bara o bara, det var ju naturligtvis alldeles tillräckligt för helstopp. Nu visade det sej att just en sån kabelsko eller vad det nu hette, hade han bland grejerna bak i bilen, så den satte han dit med en gång, så det var bara för mej att tacka o köra hem med bilen, och sedan iväg med tröskan, och nu var det torrt och bra så det gick som en dans att tröska. När jag kom hem med första lasset som Emmy skulle skruva upp så sa hon: Elof har varit här o hämtat cykelhjulet. Elof var en gammal man som ibland hjälpe oss med något dagsverke och ibland bara dit o snacka lite. Just idag tyckte han vädret var fint så han skulle cykla dit o se hur vi hade med skörden. Då berättade Emmy om vilken otursdag vi haft. Ja cykeln var inga problem sa han för såna "lappgrejer" hade han hemma så han tog hjulet med sej, så innan kväll var allt lagat o bra, och dagen efter fungerade allt perfekt. Så detta hade ju egentligen bara varit "En helt vanlig dag".

VÅRFESTEN PÅ ÅGÅRDEN

Det blir Vårfest på Ågården lördagen den 1 mars. Vi börjar kl. 18.30. Det blir mat och dans. Festorkester är Persana. Anmäl er till Gertrud 0416-30407 eller Ann-Christin 0416-30014.

GLADA DAGAR

Text & musik Sven Ulatofta

Slowfox

Akordanalys Jan Ohlsson

En Ett
gång för länge sen när som vi träfades på dans du
moln vid hori- sen sön- en kan ge sval- ka om en stund. Ett
tog min hand och sen blev vi ett par då. Men vad
rosmoln kan sval- ka re-la- tion- er. Alla
vet man väl än- då, ingen tänk- te als up- på allt det som
dröm- mar i det blå, dom kan plöt- sligtgå i stå ja när som
ö- det just be- stämt för den ro- man- sen. Jag var
o- det kny-ter upp kärleks- för bun- det A7
din och du var min bara sol- sken ut- i sinn. Glada
da- gar som än- nu min själ be- ha- gar. Träffa
kom- pis- ar i bland, gick till dans på tu man hand. Inga
ord om kär- le- ken och fram- ti- den.

KARNA VÄNTAR

En berättelse från Kirseberg, Malmö av Ewa An-

dersson

Starrarp

De sista solstrålarna speglades i vattentornets fönsterrutor. Tvätten som hängt till tork plockades ner och ropades in till middan. Skramlet från bryggerbilarna hade tystnat. Det var bara hammar slagen från smedjan som ännu hördes. Spårvagnen rasslade förbi på Lundavägen. Då och då signalerade föraren.

Det var lördagseftermiddag i mitten av november.

Vid köksbordet i det lilla köket satt Karna med händerna i förklädet. Två tallrikar, två glas och bestick var framdukade på den gulnade vaxduken. Grytan med de färdigkokta potatisarna stod på spiskanten.

Då och då såg Karna upp och tittade i fönstrets skvellerspegel som gjorde att hon kunde se ända ner till Södra Bulltoftavägen. Fortfarande syntes han inte till. Han som alltid kom direkt hem från hamnen.

Inte var det avlöningsdag heller. Då kunde det hända att han gick med kamraterna inom ölkafét. Men han stannade aldrig länge. Han visste ju att hon väntade.

Varför kom han inte? Hon som var så hungrig!

Om hon skulle ta en potatis och stilla den värsta hungern? Mörkret började sänka sig över Backarna. Från Spillepengshållet svepte dimman in. Hösten hade varit ovanligt vacker. Fast det var i slutet av årets näst sista månad blommade både dalior och rosor i de små täpporna.

Utanför fängelset hade Svartamaja just svängt in mot vägkanten. Två poliskonstaplar klev ur. Den ene gick med raska steg bakom bilen för att öppna bildörren och släppa ut fången som skulle in på förhör. Han tvekade lite med handen på dörrvredet, tittade sig omkring och ropade på kollegan som dröjde.

– Jönsson skynda på! Det här ska väl inte behöva ta hela kvällen.

– Jag kommer, hördes från andra sidan bilen, öppna du bara!

När den länge, lite gänglige polis Svensson tryckte ner handtaget, flög dörren upp så att hans grepp lossnade och ur bilens mörka baksäte vräkte sig passageraren.

Innan de förvånade poliserna hunnit fatta vad som hänt hade deras före detta fånge rusat tvärs över vägen. Bland kolonierna försvann han snabbt i det tilltagande mörkret.

Kvar i polisrikens baksäte stod ett par slitna trätofflor.

När Karna ätit potatisen, lyssnade hon utåt farstun. Varför dröjde han så?

Det var nog lika bra att hon gick efter vatten till kvällsdisk, medan hon väntade. Hon tog ner spannen från vaskabordet och hällde de sista vattendropparna i bringaren. Schalen hängde på kroken bakom dörren. Med den fria handen slängde hon den över huvud och axlar, öppnade farstudörren och gick ut.

Pumpen stod intill grannhuset. Hon måste gå förbi höns huset och runt hörnet vid dasset för att komma dit.

När Karna fyllt spannen till bredden och lyft ner den från pumpen, tyckte hon sig höra en dörr slå igen.

Var det far som äntligen kommit? Eller var det kanske skomakaren som var på väg hem?

Det lyste emellertid ännu från skomakeriet och Karna skyndade på sina steg. Trättofflorna klapprade mot stenarna på gårdsplanen. Redan innan hon kommit fram till dörren visste hon att någon just gått in. Det kändes på lukten.

Karna kände saker på sig. Hon liksom anade när något skulle hända, ibland visste hon det just i samma ögonblick det hänt. När Nybergs minsta ramlat i Surån härom hösten och Nybergskan letat som förgjort efter ungen, hade Karna besked. – Tösen har ramlat i ån, sa hon på sitt lite trumpna sätt. Och så var det!

När fru Nyberg hulkande av gråt kom nerrusande längs gatan, kunde hon på långt håll se ungflocken som samlats vid åkanten. Mitt i skaran satt en genomblöt, illaluktande, stortjutande tösa-bit. Som tur var hade hon inte varit ensam vid ån. De andra ungarna hade kvickt kunnat plocka upp henne ur dyn.

En annan gång när Karna av en händelse träffat på slaktarens Emma, hade hon liksom i förbifarten talat om att det nog inte stod rätt till hemma i slakteriet. Emma som först fnyst åt den töntiga Karna, hade vid närmare eftertanke ändå vänt hem igen. Och tur var det. I dörren till slakteriet mötte hon Albin vit i synen. Vänsterarmen var inlindad i en gammal rock och ur ena ändan droppade blod.

Just när hon kom fram svimmade slaktaren och hon fick ropa på hjälp. Tack vare Karna hade Albin inte förblött. Armen blev dessvärre aldrig riktigt bra. Sina sysslor i slakteriet fick han alltmer överlåta till drängarna. Hela dagen hade Karna varit orolig. Ingenting hade kunnat skingra hennes tankar. Hon kände på sig att det hänt far något. I hamnen där han för det mesta kunde få arbete var farorna många. Det hände ofta att lasten lossnade och ramlade över stuveriarbetaren eller att denne helt enkelt halkade på våta kajer och däck. Det var lika farligt åt vilket håll han än föll. Ner i det mörka lastrummet eller i vattnet. Tillbudet var många. Ibland flera i veckan.

Karna vågade inte släppa fram sina tankar. Hon kämpade för att mota bort dem. Hon var rädd. Livrädd. Vad skulle det bli av henne om det hände far något? Tanken på att det "värsta" skulle hända motade Karna bestämt bort. Far skulle aldrig lämna henne ensam. Han hade lovat och lovat. När mor dött hade han lovat. Moderns bortgång hade gett Karna en svår chock. Visst hade hon varit med om död tidigare. Både den grårandiga kattan och skomakarens hund hade hon varit med om att begrava. Och farmor hade dött. Visserligen bodde hon på landet, ute mellan Oxie och Hyltarp, så Karna hade inte varit där när det hände, men det märktes ändå. Potatissäcken kom inte längre med slakt-skjutsen om höstarna. Far behövde inte heller fara iväg för att hjälpa till med plöjning och sådd och väggklockan hängde nu i kammaren på Torngatan.

Efter moderns död hade Karna blivit ännu mer förvirrad. Att det var klen med flickans förstånd hade man förstått tidigt. När hon sen i småskolan gjort sig omöjlig, besannades farhågorna. Att inte förstå sig på att bokstäver kunde bli ord som man skulle läsa var bekräftelsen. Att lärarinnan uppmanade föräldrarna att hålla flickan hemma då hon bara störde kamraterna, gjorde inte saken bättre.

Karna var inte som andra!
Den dag för snart fem år sedan, då Karna hittat sin mor i en blodpöl på jordgolvet i tvättstugan, visste hennes förtvivlan inga gränser.

I flera år vågade hon inte gå över gården förbi tvättstugan till dasset. Hon fick sitta på spannen i farstun som en annan liten glytt, trots att hon redan fyllt tjugo.

Fortfarande vaknade hon om nätterna. Mardrömmen ville inte försvinna. Varje dag fick fadern lova att komma tillbaka. Om han dröjde det minsta växte Karnas ångest. Idag hade hon känt av den hela eftermiddagen.

Bara nu far satt vid köksbordet!
I samma ögonblick hon slog upp dörren, visste hon att det inte var far som stod med ryggen mot henne vid spisen och åt direkt ur potatisgrytan.

Karna skulle just fråga vem den främmande mannen var, då han vände sig mot henne, lade pekfinger över sina läppar och hyschade. Främlingen tog några steg mot Karna, befriade henne från den tunga vattenspannen och stängde dörren efter henne.

– Jag har kommit för att hålla dej sällskap, sa han tyst.
Karna som alltid hade lite svårt att få fram orden stod nu stum och stirrade på mannen. När hon äntligen fick mål i munnen, kom frågan som sysselsatt hennes tankar hela kvällen.

– Var är far?
– Det är just honom jag vill tala med dej om.
Karnas ögon började tåras. Läpparna darrade. – Var är far? Upprepade hon snyftande.

Den främmande tog tag i hennes arm och ledde henne fram mot köksbordet. Han drog ut en stol och tryckte ner henne på den. Sen tog han den andra stolen och satte sig. De satt tysta en stund. Karnas ögon och kinder var våta. Hon stirrade på mannen. Han titade sig hastigt omkring i det skumma köket. Så reste han sig upp och drog ner den fläckade rullgardinen för fönstret.

Karna harklade sig och torkade kinderna på tröjarmen. Hon tog tag i bordskivan med nyporna. Greppet om kanten hårdnade och hon rörde läpparna, men det kom inga ord. De gurglande ljuden från Karna fick mannen att hastigt sätta sig på stolen igen. Han vände sig mot henne och

sa sakta:
– Jag vet inte var din far är.
Karna fick fortfarande inte fram orden. Mannen fortsatte:
– Varför är du så ledsen? Jag ska inte göra dej något.
Karna tog ett nytt tag om bordskanten, hävde sig halvvägs upp från stolen och fick äntligen mål i munnen.

– Far har varit borta så länge.
Med en duns satte hon sig ner igen på stolen.
– Han brukar inte vara borta så länge.

Åter fylldes hennes ögon med tårar och hon snyftade sakta.
Mannen tittade förvånat på henne.

– Sitter du och bölar bara för att din farsa inte dykt upp? Du va mej en konstig en. Han e väl ute och super. De brukade min i alla fall göra. Kom aldrig hem i tid till middan. Morsan svor och domederade. Så va de varenda kväll. När han sen kom, fick vi ungar se till att försvinna. Annars fick man stryk.

Karna stirrade på främlingen vid köksbordet. Efter ett par försök väste hon:
– Min far super inte! Han dricker bara bier.
Efter en kort paus kom resten.

– Han e snäll, far.
När Karna nästa morgon slog upp ögonen, kom hon inte ihåg så mycket av kvällen innan. Hennes huvud dunkade och armarna var stela. Hon reste sig sakta upp. Händerna höll hon tryckta mot huvudet. Det ljusnade redan ute. Hammarslagen från skomakeriet var taktfasta. En tupp gol. Utifrån köket hördes ett skrapande ljud.

– Far! Far!
Karna tog hastigt upp koftan från stolen bredvid sängen och drog den över nattlinnet. De nötta morgontofflorna hasade över golvet. Men handen på handtaget tvekade. Hon lyssnade. Nu var det alldeles tyst.

När hon öppnade dörren såg hon mannen. Han satt på fars plats vid köksbordet. Kaffedoften avslöjade att han lagat sig en kopp. Bröd och smör var framdukat.

När han hörde dörren öppnas, vände han sig om.
Karna blev stående i dörröppningen.

– Var är far? Hennes fråga kom stammande. Har inte far kommit än?
Mannen reste sig sakta och kom emot henne. Han lade armen om hennes axlar och ledde fram henne till bordet. När hon satt sig ner, klappade han henne sakta på huvudet.

– Du vet ju att han inte kan komma. Han är ju död.
Karna stirrade framför sig. Så sa hon med klar röst.
– Far har ju lovat att aldrig lämna mej ensam.
Det blev tyst i det lilla köket. Karna tittade på mannen.

– Han lovade, så de så.
Hon fortsatte att stirra med tårfyllda ögon på främlingen. Hennes ord var slut.
Mannen som åter satt sig ned, tänkte efter, tog sats och sa:

– Men lilla du, det har han ju heller inte gjort. Jag e ju här. Jag har lovat din far att ta hand om dej.
När Karna några dagar senare fick beskedet att man hittat faderns kropp i hamnbassängen inne i Malmö, grät hon sakta. Grannarna tyckte att det var tryggt att kusinen från landet tog hand om Karna, nu när båda föräldrarna var borta. Vad skulle det annars ha blivit av henne? Att han kommit i strumplästen den där novemberkvällen hade ingen lagt märke till.

DANS I HÅRDERUPSHULT SOMMAREN 2003

Det blir dans i bokslogen i Härderupshult på midsommarafton och lördagen den 2 augusti. På midsommarafton börjar vi sedan vanligt att klä och dansa kring midsommarstången kl. 14

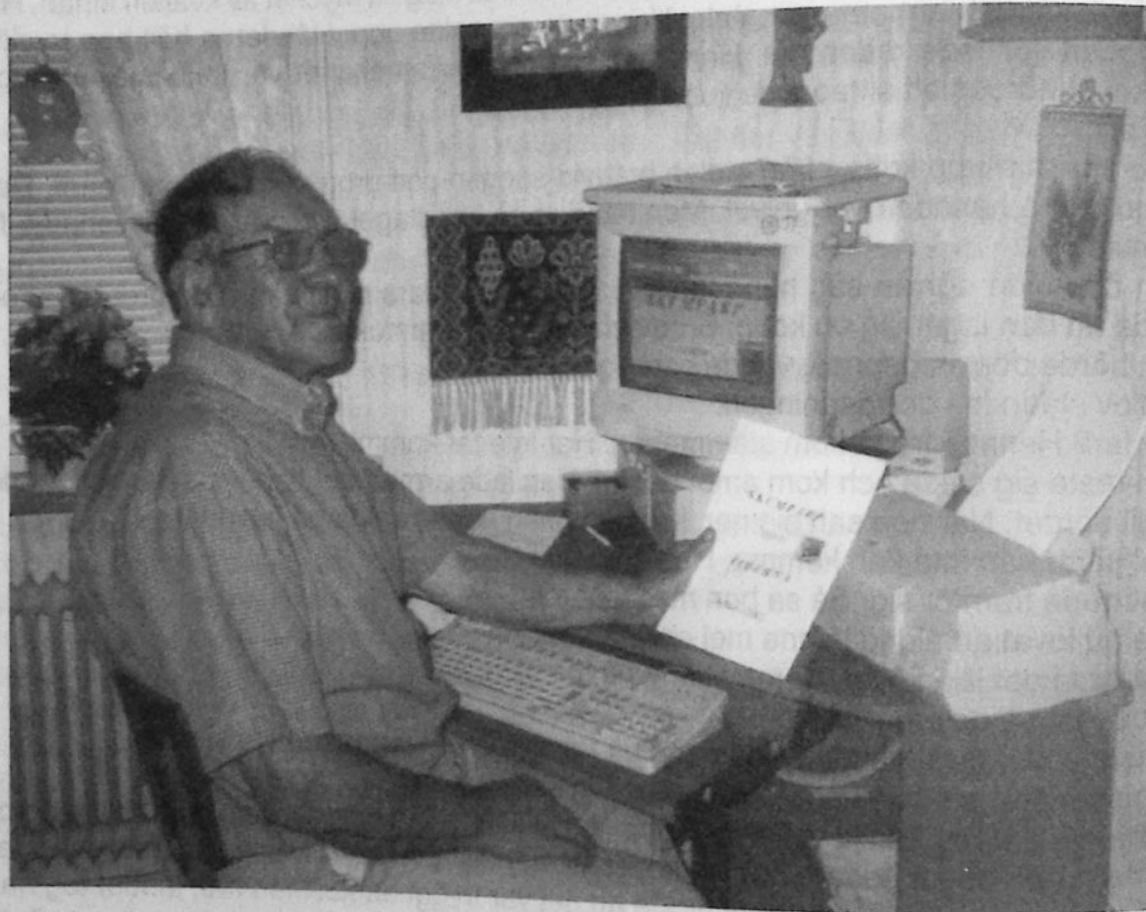
SKUMPARP GENOM TIDERN 1650-2001

Det har varit en önskan sen länge, dels från vår egen sida, dels från andra släktforskare och även från Föreningen Frenningeboken och dess läsare om ytterligare en dokumentation om Skumparp och människorna som där levt och verkat och även om de som bor i byn idag. Dokumentationen är ej färdig och kan ha sina brister, men vi vill visa den i det skick den nu föreligger. Uppgifterna ligger på hårddisk och diskett, det är således öppet för fortsatt arbete. Dokumentationen som vi arbetet med en längre tid med forskning på landsarkivet i Lund och biblioteket i Sjöbo, uppgifter från släktforskare. Egna upplevelser, hörsägnen och hågkomster från vår egen uppväxt, från våra föräldrar och morföräldrar, som alla växt upp i byn och bygden. Även dagböcker, minnes- anteckningar och urklipp av familjenotiser har använts.

För den som vill ta del av vår dokumentation eller har något att tillföra densamma och även de som tror sig haft släkt i Skumparp får gärna kontakta oss på tel. 0415-42037.

Skumparp i november 2002

Annie och Yngve Persson

BJÄLKHULTSPROMENAD

blir det söndagen den 19 januari 2003 med avmarsch från Tregubbahuset i Starrarp kl. 13.30. Väl uppe vid poeten Nils Eklundhs hem lyssnar vi till några dikter, varefter vi åter går mot Starrarp och Grönalund där kaffet väntar. Det går bra att ansluta var och när som helst under eftermiddagen. Programmet vid kaffesamkvämet meddelas senare.

Barnsidan

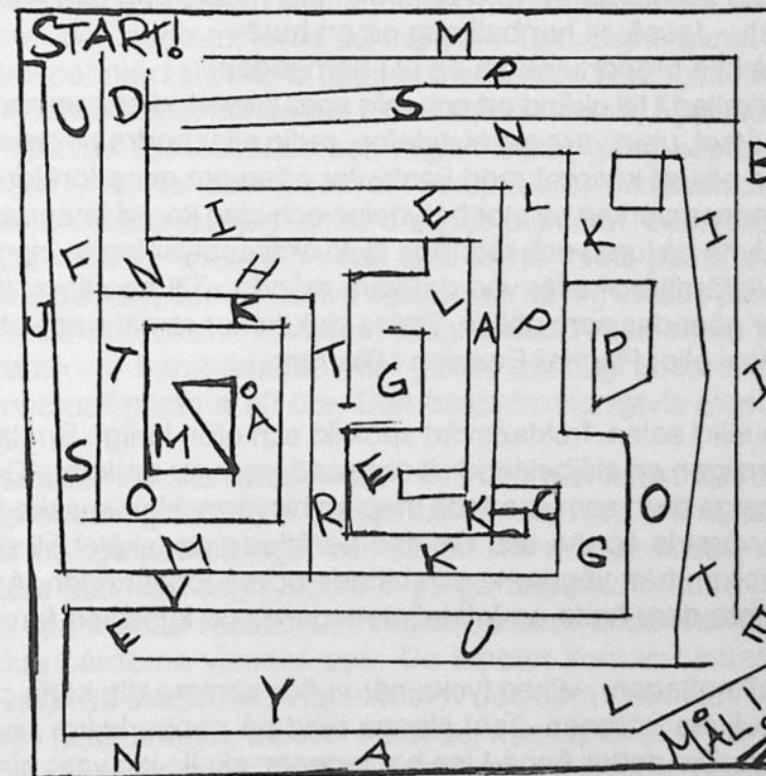
Djurfrågesport av Carola Ohlsson:

1. Vad är Nandus för djurart?
2. Hur hög får en D-ponny vara innan den räknas som storhäst?
3. Vad är en shar-pei?
4. Vad heter den minsta (sällskaps) grisarten?
5. Vad behöver man på huvudet när man rider?
6. Vilket är världens största prickiga djur Som betar högst upp i träden?
7. Vilken ras är Pippi Långstrumps apa?
8. Vad kallas en fläckig häst?
9. Kan hamstrar vara långhåriga?
10. Finns det nakna katter?

Skicka svaren till:

Carola Ohlsson
Skumparp 1:3
270 33 Vollsjö
3 priser kommer att delas ut!

Mannen på begravningen:
- Jag skulle vilja dö som min far,
stillsamt och i sömnen.
Inte skrikande i panik som hans
passagerare.

Hitta rätt väg genom labyrinten. På vägen kan du samla bokstäver som sedan bildar en överskrift som finns i tidningen. Det kan också finnas "luriga" bokstäver som inte ska vara med i överskriften. Lycka till!

Skicka in överskriften till:

Anja Persson
Starrarp 7
270 33 Vollsjö
eller
Sofie Ohlsson
Frenningeberg
270 33 Vollsjö
och vinn 20kr!!

Och sen får vi nog be om ursäkt för ett litet fel i förra numrets tävling: "vilka byar?". På nummer 4. Tedeprag ska där vara ett s också. De rätta svaren är: 1. Sniberup 2. Långardöd 3. Farhult 4. Pregestad 5. Molleröd 6. Brösarp. Och de rätta svaren på de tolv (tretton) djuren var: Fisk, räv, ödla, häst, ål, fågel, katt, lo, får, gris, hund, apa och ko. Vinnaren var Sara Malmros Bessinge, Hörby. Grattis du får 20 kronor!!

OSORTERADE HÅGKOMSTER FRÅN UPPVÄXTEN I HÅRDERUPSUTKANT

Av Marianne Olsson Friberg
Löddeköpinge

Mina första minnen i livet härrör sig från barndomen i det som numera benämns "Pralastället" där vi bodde fram till 1943 då far plötsligt bestämde sig för att köpa Ryssgård, dit vi flyttade på hösten. Mitt starkaste minne av den flytten var att symaskinslådan i mors Husqvarna föll i backen och ett hart när oräkneligt antal nålar låg i grusen och skulle plockas upp. "Pralastället" ligger idylliskt med en å som rinner genom ägorna. På åkanterna kunde vi varma dagar se många hopringlade huggormar som låg och solade. Ibland kom någon av katterna hem med orm och på vägen såg vi överkörda ormar.

I ån fanns kräftor och farbror Arturs Olle plockade upp mängder av "kräfs" på egendomliga beten, samt lurade mig att sätta fram foten varvid kräftorna nöp sig fast i tårna. Mor kokade kräftorna – vi åt – vilken lyx att själv kunna plock upp sina kräftor!

Mitt första skolår startade i Vallarums skola med Hildur Persson som lärarinna. Jag var oerhört förtjust i skolan, men smolket i glädjebägaren var bl.a. elakheten från de större skolbarnen, som förföljde mig med glåpord och stenar eftersom jag hade en cykel som de fann obeskrivligt löjlig. Cykeln hade jag fått av mormor och den hade frampakethållare och ett styre som var böjt på ett sätt som framkallade spott och spe. Vidare led jag oerhört av att passera Edwards ställe eftersom dels hästarna fritt gick omkring på vägen, dels att en stor flock gäss rusade ut och väste och nöps. Men det var ingen idé att beklaga sig utan bita ihop och ta sig förbi.

Mor som var en duktig husmor ystade själv och ostarna förvarades i ett stadium av sin mognad i ett nätskåp på ytterväggen. När vi i skolan skulle rita av våra hem och jag visade upp min teckning så sa Hildur Persson något förvånat: - Jasså, ni har balkong på ert hus!

- Nej, sa jag, det är mors ostaskåp.- Så kan proportionerna se ut i barnaögon. Krigsåren finns också i minnet, far var "utkallad" till okänd ort och min unga mor stod ensam med ansvar för småbarn, djur och gårdens skötsel, utan vare sig el, telefon, radio eller andra bekvämligheter, ingen daglig tidning och alldeles säkert knapert med kontanter eftersom mina föräldrar startade med tomma händer. Då var grannsamverkan av stor betydelse och idag kan vi knappast förstå hur folk klarade sig utan att kunna lyfta på luren och rådfråga sjukvårdsupplysningen, ringa hemvård, vårdcentral, tandläkare, sjukbil, färdtjänst eller vad det vara månede. Till handlare, läkare el. dyl. var det hästskjuts, cykel eller gåendes som gällde. Svåra sjukdomar remitterades till Hörby lasarett dit man kom med Delins taxi eller Ragnar Persson i Starrarp.

Vid flera tillfällen hörde mor röster och musik i salen, fruktansvärt spöklikt och oförklarligt. En dag sågs i ängen något lika egendomligt, nämligen en slöjbeklädd vit skepnad, som for omkring. Det visade sig vara Gottfrid, grannfrun Ingeborgs bror, som samlade ihop en bisvärm. Han knackade på för att få vatten och när mor till slut vågade öppna och Gottfrid berättade om skälet till sitt underliga beteende, hörde även han musiken från väggarna och hittade också förklaringen. Ankvär, därav ljudfenomenet.

Farbror Olof och tant Hanna hade kristallmottagare, vilken lycka när vi fick komma dit, sätta på lurarna, höra röster och dragspelsmusik ljuda i öronen. Tant Hanna bjöd på pepparkakor som smakade starkt av kryddor och bikarbonat. Om dotter Anna-Lisa har receptet skulle jag vara glad över att få det eftersom dessa pepparkakor fortfarande finns i smakkomihåget. Min beundran för mor är stor, som klarade av dessa år med den äran.

De första krigsåren var jag inte medveten om fasorna ute i världen, men vad vi berördes av var bl.a. personkort och kuponger på det mesta, surrogatkaffe när de hamstrade, orostade kaffekvarn. Lukten av rostad råg, som drygade ut kaffet, kan också näsan minnas. Poliserna som kom i en gengasbil för att räkna grisarna, det slutade med att de köpte en gris för senare avhämtning. Moster Hedvig som kom resande från Kristianstad medförande sockerkuponger och någon annan åtråvärd kupongvara i utbyte mot ägg, fläsk och smör. Moster hade strategin klar, om någon

myndighetsperson skulle intressera sig för hennes välpackade lådor, tydligen räknades även äggen av kristidsnämnden, så skulle hon liksom spritsmugglare idag, helt enkelt icke kännas vid lådorna.

Gick man ner i ängen så ledde en stig in i "storskogen". En bit in i skogen delade stigen upp sig i två gånger där granar bildade murar och marken var täckt av tjock mossa, blommor, flugsvampar etc, allt efter årstiden, så vackert, så tyst, så skrämmande för barn eftersom den ena stigen ledde fram till Hultet för vidare befodran till Hilding handlare och den andra, enligt uppgift, ledde totalt vilse, den var m. a. o. farlig, ingen visste vart den ledde, det sa alla vuxna. Nu vet jag att den ledde fram till Ehrmans hönsahus.

Strax före julen 1941 så berättade mor för Lars och mig att nu hade tomtemor så brått att sy julklappar till oss (mor höll på att sy kläder för att ge oss i julklapp) och en morgon gick vi så ner i ängen för att se var tomtens bodde. En stor stubbe stack upp ur marken och där, sa mor, bor tomtemor och hon håller på att sy. Vi gick fram till stubben och jag minns ännu det orörda snötäcket utom just på stubben. Där var snön så nätt undankrafsad och där låg det minsta fingerborg man kan tänka sig. Detta är sant och mor blev lamslagen av underligheten i att hitta en fingerborg på just denna stubbe ute i "vildmarken". Fingerborgen finns kvar i mors ägo och förevisas varje ny generation med åtföljande berättelse. Vill någon av läsarna se fingerborgen så visar mor den gärna.

Ängen var vår sagoarena, där hände saker, en gång sprang en hel älgfamilj runt bland korna så mor vågade inte mjölka förrän långt fram på kvällen. Lars blev så rädd att han somnade stående mot en stol, det är den enda gången han ertappats med att sova stående. En av korna benämndes **Guldgruvan** pga sin stora mjölkproduktion. Men egendomligt nog sinade hon oförklarligt på morgnarna, tills far ertappade en tjumjölkkare, som med fladdrande kjolar hastigt lämnade kon och försvann in i skogen.

Första gången jag betrodde att gå genom skogen till Hilding handlare var jag livrädd, tänk om jag mötte Hanna Krischan eller ännu värre Jöns skräddare. När jag kom fram knackade jag på affärsdörren och satte tofflorna på trappan. Tant Signe skrek "kom in" och kliade sig förvånat med blyertspennan i sitt svarta uppgummade hår. I Hildings affär fanns till vänster om disken en glasad front och innanför kunde det finnas **Arrakskrans**, **Äppelkaka**, **Banantårta** eller **Butterkaka**. Vad de kakorna var lockande och någon festlig gång köptes hel eller halv kaka. Inte någon gång senare i livet har dessa bakverk inköpta eller hembakade i smak kunnat mäta sig med Hilding-sinköpta. Detta fast jag vet att de hade passerat "bäst före datum" med stor marginal. Rakt framför ögonen på en i hyllan bak tant Signe fanns paket med en skär prinsessa på kartongen – Kalaspudding, den exklusiva desserten, så jag tjatade på mor att vi skulle köpa ett paket till priset av 1, 50 kr. Paketet inköptes, tillagades och den skära puddingen avsmakades varvid pulversmaken var framträdande. Mor gjorde oändligt godare efterrätter, men paketet lockade liksom tomtebrusflaskan a 90 öre. Den bestod naturligtvis mest av bikarbonat och var en total besvikelser.

Elektricitet installerades våren 1942 och min kusin Olle lurade oss att sticka ner fingrarna i en lampfot utan glödlampa. Stöten var hemsk, men större kusiner åtlyddes oavsett påföljden.

Efter otaliga påstötningar och säkert lika många brutna löften om ankomstdag cyklade en dag målare Malmros samt Sigurd in på gården medförande diverse målarattiraljer, tapetboken med sina spännande mönster av fåglar, geishor under hängpilar, enorma rosbuketter etc samt de vackra bårderna visades upp. De tapeter som var intressanta var antingen orimligt dyra eller omöjliga att skaffa. Men tapeter blev det, som sedan levererades till Erik Ols affär. Nedrivning av gamla fuktbukande tapeter startade, nya tapetvådor kantklippes och de långa pappersspiralerorna ringlade iväg. Soffloket lades upp på bockar och på spisen ställdes mors största gryta, vatten och mjöl vispades i av Malmros och på min intresserade fråga vad han kokade, rynkade Arnold Malmros knipslugt på sin långa näsa, blinkade med vänster öga och sa att det ska bli en efterrätt, så duka du – vilket jag också gjorde till hans och Sigurds ohämmade glädje över "glytten" som var så lättlurad och inte visste att det var tapetklistre som kokades. Målarna skulle ha middag varför det råskalades potatis, ta tunna skal var den ständiga uppmaningen och fortfarande har jag minsann ärr efter skalandet, som fortsatte ut på tummen med stort jack och blodflöde som följd. I en unicabox medförde målarna kaffe och "smörmadar" och egentligen skulle "di kosta si säl", men vem ville bli omtalad såsom snål med maten av hantverkare, som besökte praktiskt taget alla människor i byarna. Det var ändå fest med målarna i huset och vi barn tyckte att det var

lite tomt när de till slut slängde benet över cykelramen och försvann till nästa ställe. En dag körde far iväg med åkvagnen och kom tillbaka med sömmerskan vid sin sida och hennes symaskin och cykel i baksätet. Sömmerskan som var Olof Anners Astrid stannade på stället ett par dagar och sydde nytt och ändrade gammalt. Längre fram hade Astrid vad man idag skulle kunna kalla syateljé hemma på Olof Anners gård i ett eget lite hus med två rum. Kom man bara förbi först den skräckinjagande Lindstrands hus och sedan Olof Anners skällande, rusande, elefantstora bandhund var man i paradiset med värme, tygdoft, modetidningar och provningar. Det lyftes här och ringades där och ännu kan jag känna rysningen när saxens kalla stål mötte huden och snipp snabb så klippte den större ringning. Tygerna var ofta inköpta hos Onsdorffs: Onsdorffs ja, det förknippar jag alltid med pekingsrar, de hade då minst två som rultade omkring med nosig uppsyn och kängknappsögon. Vilken stor affär, vilka tyger, för att inte tala om källaren där det fanns skor och ekiperingsavdelning. Men det var inte ofta, som denna affär besöktes det var lyxkanten lite extra påkostad och ibland hörde man någon säga i självmedveten ton:

-Fru Onsdorff expierade själv mig. -

"Lennart Toskeman" tingades varje höst för att tröska årets skörd. Till den utsedda tröskdagen budades hjälpfolk. Dagen innan tröskningen skulle gå av stapeln körde far iväg med parhästarna för att hämta "trossen" på det ställe där tröskan befann sig och på kvällen brummade Lennart Toskeman upp med sin traktor medförande tröskan. Mor rustade till med hönsstekar, frikaséer, äppelkakor etc, det var stora mängder mat, som gick åt och helst skulle det vara bättre än andras utan att för den skull verka överdriven. På motboken hade tagits ut hela tilldelningen. Givetvis försiggick inget större arbete med karlar inblandade utan "smörjolja" från Östraby. Hantverkare som drog från ställe till ställe medförde allehanda nyheter och omdömen om folk i bygden och den, som en gång med rätt eller orätt fått en prick eller öknamn fick behålla det generationsvis.

"Sto po bored å skar bann" gjorde ofta den vackra Sven Anners Annie, brunögd, glad och hjälpsam.

Far köpte (olyckligtvis för oss ungar) en egen liten stationär tröska som betjänades av Otto Svensson, far och de barn som var stora nog att hjälpa till. Otto och hans Amanda var hjärtegodare människor, men Otto ville att arbetet skulle gå undan. Jag blev lika förtvivlad var gång far sa att jag skulle be mig fri två dagar för att hjälpa till med tröskan. Tröskdagen randades, Otto anlände sur och bister och ställde sig på matarplatsen. Jag klättrade uppför en stege och en liten utgrävning bland sädesnekarna gjordes. Längst upp stod någon karl och slängde fram nekarna på mig som kvickt skulle ta dem, lägga dem rättvända på bordet till Otto, som stod ilsket småhoppande och skar upp säckbanden varpå neken försvann i tröskans omätliga gap. Givetvis var det en konst att rätt mata tröskan. Hade jag tur tappade Otto neken och den försvann med ett rytande i tröskan och remmen som drog det hela för av. Paus medan remmen sattes på och ännu längre paus om lyckan stod mig bi och remmen gått mitt av så att den måste lagas med klammer. När jag konfirmerats ansågs jag klara av att slänga fram nekarna och Lars och senare Kerstin fick då stå och "mata" Otto. Det var urhemskt att slita i rotändan på neken alltmedan man stod på toppen och drog med "tjyvan" och mössen glatt kilade runt en. En gång då jag var i 16-års åldern kom Peder springande tidigt på morgonen (vi hade nattelefon över Vallarum på den tiden, så han kunde inte ringa innan klockan sju) och sa att Toftin kom klockan åtta och han fattades en på "bored". Toftin var lyxvarianten av tröskuthyrare, han hade stor tröska samt medförde maskinist. På Toftins tröska matade två personer och två stod på "bored". Hela mitt jag sa nej! nej! nej! men far sa javisst, Maja kan komma och jag iväg efter Peder. På den tiden var det en utsäglig pina för en blyg 16-åring att vara ensamt "fruntimmer" bland så många, i mitt tycke småsnuskiga glyttiga gubbar i hängande blåbyxor och med livremmen knäppt på ryggen. Dessutom var det fruktansvärt arbetsamt att slänga fram nekarna, dammet stod som en dimma, tröskan larmade, det hostades och spottades. Toftin tycktes vara överallt, blinkande och kontrollerande, nåde mig om jag inte hann med utan försummade lagarbetet. När det var slut på eftermiddagen fick jag en chock, ty tröskbordet var inhägnat av bräder och jag stod bland säkert 100-talet möss och en iller, som snabbt rann över brädkanten, men mössen rusade runt runt innan de dödades av tjyvorna. Vi hade inget badrum på den tiden utan i ett handfat med varmvatten från AGA-spisen samt syster Ellas schampo togs det mesta av smutsen bort, men tröskdammet hostade man i dagar. Potatisplockningen på hösten var inte särskilt rolig, framförallt inte sedan de moderna sprättarna kom igång så att far kunde köra upp en stor runda. Mor och vi ungar plockade kontinuerligt, far

körde runt och tömde korgarna. Korgarna var inköpta av någon "stia göing". Regn mottogs av mig som en skänk från ovan ty då klabbade jorden och omöjliggjorde plockning. Åren 1950 - 52 fick jag lov att gå bort och plocka under förutsättning att inget försumrades hemma. Det var en ära att bli tingad för då visste man att man plockade rent och fort. Arbetsdagen började kl. 7.00 med avbrott för förmiddagskaffe, 12.00- 13.00 middag samt eftermiddagskaffe nån gång under eftermiddagen. Kl. 18 var arbetsdagen slut. Det kunde vara bister kallt om fingrarna på morgonen och ryggen kändes som om den var mitt av.

Det fick man dock aldrig beklaga sig över om man var under 30 år för svaret var oföränderligt:

- Du har ingen rygg, bara en sena som ändan hänger fast vid!

Inte gick det att säga med dagens vokabulär "nä, jag pallar inte, gör det själv".

Avlöningen hägrade så ingen klagade. Som regel fanns det 12 plockare budade som parade sig två och två. Vissa var alltid tillsammans och väl inplockade. Sprätten körde runt och bitar var markerade med käppar, det gällde att plocka från käpp till käpp och gå runt i en evig cirkel. Var man samplockad och uppköraren eventuellt körde en mista, så kunde man plocka sig fram i racerfart och sitta och vila på en upp och nervänd korg innan maskinen kom igen. Det var en skam om man fick ord om sig att vara slarvig och lämna många "ättepäror" eller bli efterslätrare. "Ärjepantofflor" innebar att gå efter far med en kasserad mjölkspann och plocka eventuellt kvarglömda potatisar, när han plöjde potatisåtern. Kråkorna kraxade svartklätt och sorgmodigt, höstregnet sipprade ner längs nacke och axlar, på tiltorna glimmade en och annan grönaktig potatis och längtan in till värmen hos mor var stor. Fast där kunde man ju råka ut för att dels tvätta ägg, dels packa dem i "äggalådan". **O forna tiders äggalådor!** med sina 200 gråa fack för äggen. Lådan lastades på cykeln, bands fast och med förmaningar om att inte köra i hålör så äggen skulle gå sönder gav jag mig så iväg till Hilding handlare. Där vägde tant Signe lådan, noterade vikt och kallade på Hilding som dök upp från innandömena, kontrollerade hennes siffror, rättade ofta till dem och försvann genom dörren ut till "lagret" där äggalådan tömdes. Pinsamt om det visade sig finnas knäckta ägg i lådan, de skickades tillbaka i en påse därigenom tullande på slutsumman.

Så köptes bl.a. jäst i lös vikt och den goda gröna suckaten, även den i lös vikt, ja det mesta fanns i lös vikt. Saknades något så var ofta tant Signes förklaring den att det inte tillverkades längre. Hilding handlare hade även hand om frivilliga sjukförsäkringen, gröna böcker där det inbetalades en summa kvartalsvis, 12 kr tror jag det var, men minnet är inte pålitligt i detta avseende, eftersom det inte berörde mig direkt under skolåren. När jag ändå var på detta hållet så kunde det hända att färden fortsatte till Elofas för att lämna strumpskaf, som gamla mor Johanna "förfodade" till det facila priset av 1 kr paret och då ska man betänka att det var stora fötter det gällde.

Avslutningsvis vill jag poängtera att mina hågkomster inte gör anspråk på att var exakta, men för mig var det detta jag upplevde.

ÅRETS SKUMP

Doktor Lundberg är Årets Skump 2002.

Han har fått utmärkelsen för "föredömlig landskapsvård samt för lång och uppskattad läkargärning till gagn för hjälpbehövande i Frenningebygden".

För underhållningen svarade Frosta Spelmanslag. Karin Andersson och Anita Larsson visade "kläder från mormors tid". Brännbollsturneringen vanns av Frenninge Byalag med Starrarp på andra plats.

DAMMTRÄFFEN, Mölledammen i Starrarp

Av Eva Borgström
Starrarp

(inte "dam" träffen som någon granne lyckades läsa det till)
avlöpte över förväntan.

Vi hade bra väder och fin Underhållning.

Vi tackar Gösta Kristiansson och Nils-Ove Persson för fin musik och sång. En och annan historia fick oss också att skratta gott. Knut Thulin berättade om Starrarps Ora från 30-talet. Då var det många fler som bodde där, så han hade mycket att berätta om hur folket hade det som levde på Oran då. Han själv är född och uppvuxen på Oran och återvänder gärna med jämna mellanrum.

Det var roligt att se att så många tog sig tid och ville njuta av den fina dammen och social samvaro med grannar och vänner.

En familj med rötter här hade sökt sig hit ända från Tyringe när de fått höra talas om träffen. Borden och stolarna räckte inte till på långa vägar, men till slut fick alla plats. Två damer kom till undsättning med att bära till fler bord och stolar medan herrarna tycktes inte se vad som var på gång, så upptagna var de med sitt.

Grillarna var igång, det smakade bra med grillad korb och kyckling med tillbehör.

Bullar var det också till kaffet, sedan bjöds det på jättegoda rabarberkaka som bakades i det fd konditoriet i Starrarp 1.

Barnen trivdes också förträffligt. Sofie Andersson tycktes inte få nog av badet. En del båtturer blev det också av. Oskar Anderssons min var obetalbar när han fick ta jollen i besittning och ro alldeles själv.

Var så god! Bullar till kaffet!

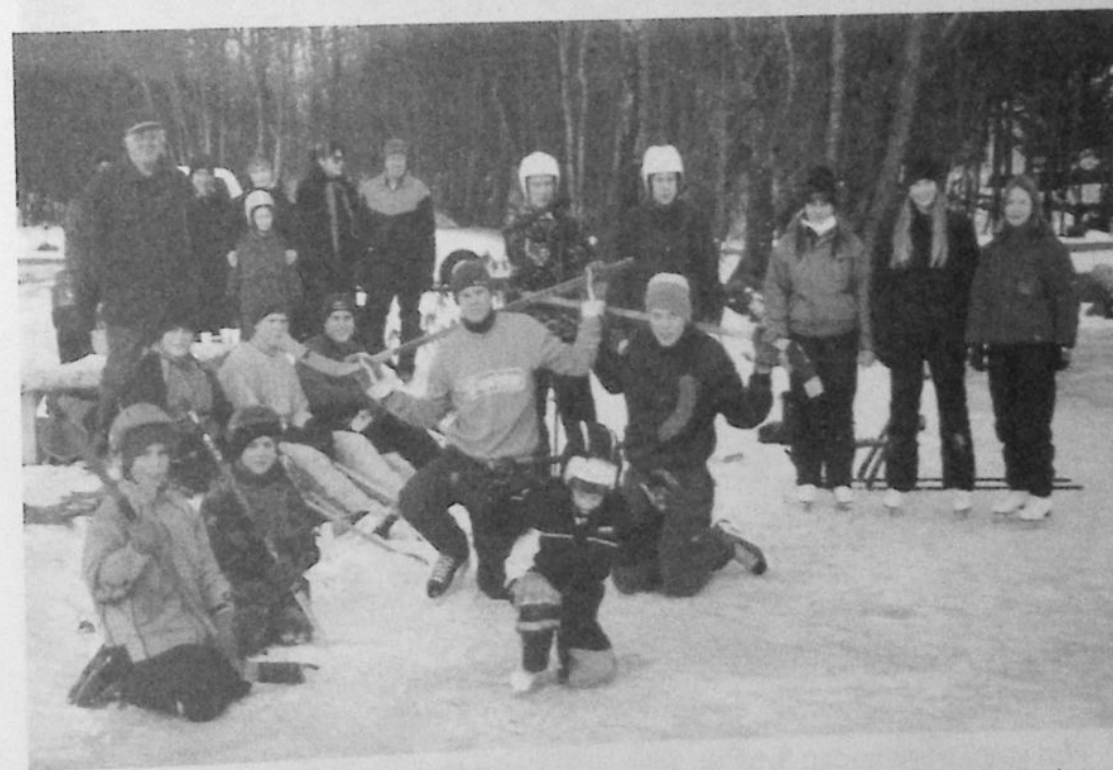

Johanna, Oskar och Sofie

Det var en trevlig eftermiddag med glatt humör och givetvis återkommer vi nästa sommar ungefär vid samma tidpunkt i slutet av juli. Tack alla som bidrog till en trevlig samvaro.

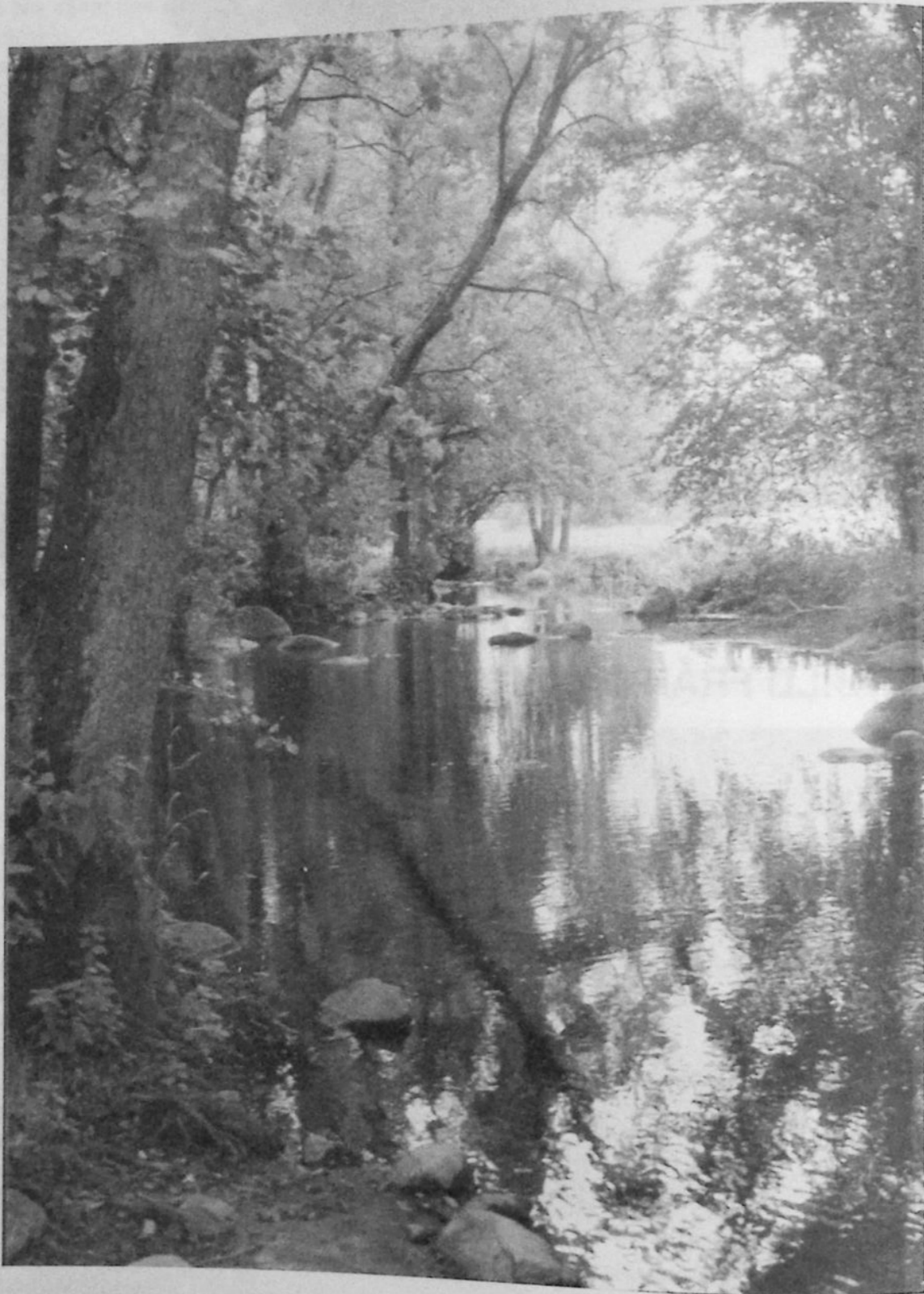
VINTERBILD FRÅN DAMMEN

Lagkaptenen Allan Johansson med laget samlat vid ett träningspass på Mölledammen. Annette, Sandra, Angelica, Cesse, Inge, Håkan, Daniel, Karin, Jannicke, Malena. Andreas, Tobias, Jörgen, Daniel, Paul. Nederst de verkliga lirarna, Jimmie, Olof och Oskar.

LANDSKAPSBILDER

Fotograf: Svenne Håkansson
Bjälkhult

En varm sommardag flyter ån stilla invid Kärleksstigen vid Frenningeberg.

En bit uppströms finns detta idylliska vadställe. Denna torra sommar kan man g torrskodd över på stenarna till vänster.

Ännu en bit uppströms mot Härderup sover denna gamla bro sin törnrosasömn inbäddad i grönska.

Den gamla vägen med stengärde på båda sidor gick upp till de översta gårdarna på Starrarps ora.

Kreaturen håller landskapet öppet, så att våra förfäders slit med sten förblir tydligt. Dessa stengärden består av mycket kantiga stenar s.k. "hallsten" som finns här på Starrarps ora och vidare bortåt Farhult.

VI HAR SJUNGIT I GLOBEN

Av Jessica Sjöstedt
Starrarp

När mina kompisar i skolan fick veta att jag skulle till Stockholm och sjunga i Globen, blev det alltid samma reaktioner. Femtio procent sa: "Jaha, Toner för miljoner, då ska du vara med i tv" och de andra femtio procenten sa: "Är du sååå duktig på att sjunga!?". Båda kommentarerna är lika fel. Galan vi skulle sjunga i var inte Toner för miljoner utan en annan, till förmån för Läkarmissionen. Sångerna för livet är en konsert som fokuserar mer på den stora kören än på artisterna.

Jag fick ju förklara för kompisarna som genast tappade intresset eftersom jag inte skulle vara med i tv och det anses ganska töntigt att sjunga i kör. Jag har sjungit i kör ganska länge, och nu de senaste åren i vår ungdomskör i Frenninge, Stella Vox (stjärnröster betyder det.) Nu är jag så gammal att jag går på Berghusaskolan i Ystad och bor i lägenhet tillsammans med Malena och Emelie och därför inte är hemma i Starrarp när Stella Vox repeterar. En av de få nackdelarna med att bo hemifrån. Men eftersom vi ändå sjungit så länge lovade Ingela att vi skulle få följa med till Stockholm. Ingela, det är Sveriges bästa, mest engagerade körledare.

Redan i våras började vi nio tjejer från Stella Vox som skulle med, att samla in pengar till resan. Vi stod på torget i Vollsjö och sålde kakor och vi ordnade en liten "församlingsafton" med uppträde och auktion. Ingela fixade också lite pengar från en fond. I slutändan hade vi i alla fall jag 80 kr över! Efter att ha längtat sen våren körde vi äntligen igång. Ingela ordnade extra repetitioner på helgerna så att vi skulle kunna vara med och träna.

En fredagskväll var vi i Kristianstad och övade tillsammans med 500 andra körsångare och Kjell Lönnå. Emelie och Michaela tvättar sig inte i nacken längre sen Kjell höll sina händer där i ungefär 12 sekunder. Det var kul i Kristianstad och man fick ny entusiasm att fortsätta. Vi lyssnade på band som Ingela sjungit in med våra stämmor och vi tränade ett par gånger till. Sen var det äntligen dags! Fredagen den 18 oktober klockan fem på morgonen satt femtio förväntansfulla sångare i en buss på väg till Stockholm. De första timmarna var det ganska tyst i bussen och en del kollade på film. Man halvsov så gott det gick. Jag blev allt mer kissnödig och längtade tills vi skulle stanna och äta frukost. Jag tror att klockan var åtta när busschauffören Sivert från Cederholms buss körde in på en rastplats. I den kalla morgonluften dukade vi upp medhavd frukost. Det var härligt! Alla var på bra humör och solen sken. Sen gick färden vidare och nästa stopp gjorde vi i Linköping, tror jag... Vi var lite tidiga, men vi fick den förbeställda maten snabbt ändå. Vid två var vi framme i Stockholm, hotell Scandic i Kungens kurva.

Första gången som jag bodde på hotell utan mamma och pappa, coolt! Rummen var mysiga och sängarna sköna. Vi vilade oss nån timme innan det var dags att åka till Globen och repa. Förra gången de åkte hade de använt tunnelbanan som transportmedel till och från Globen, det är jag glad att vi slapp. Det var bekvämt att bara hoppa in och hoppa ur utan att tänka. Klockan fem började repetitionen i Globen och klockan tio var den slut. Trots att det var svinkallt utomhus och det antagligen skulle vara ännu kallare när vi var klara, lämnande jag och några kompisar jackan i bussen ("så slapp vi ju ha besvär med den"). Extremt korkat! Vi frös så vi höll på att dö! Men in kom vi i alla fall, fast det kändes som om det dröjde ett par timmar. Jag har varit i Globen en gång tidigare, på guidad tur, men blev ändå totalt överväldigad när jag kom in där första gången. Det är enormt stort!! Vi hittade våra platser och slog oss ner tillsammans med GANSKA många andra tjejer som sjöng altstämma. Den första timmen var det läskigt att sitta så högt upp. Vi såg rätt ner och det var jättebrant. Men repetitionen gick bra, pirogen vi fick var kall men god och sen bar det av mot hotellet igen. Ingela rådde oss att gå och lägga oss direkt eftersom vi skulle upp tidigt nästa morgon, men hallå! Bor man på hotell utan föräldrar, har jättemånga tv-kanaler, ismaskin, lyxig dusch och sköna sängar så somnar man inte direkt! Med andra ord, vi låg och mös ganska länge. Lördagsmorgonen startade med en smaskig frukostbuffé på hotellet. Det fanns allt! Vi skulle kunna sitta där hur länge som helst, men Globen väntade. Repetitionen började klockan nio och den stora konserten fyra. Eftersom vi skulle på fest direkt efter fick man packa noga och ta med alla grejerna till Globen redan på morgonen. Det var skoj att sjunga så mycket, men man blev trött i benen av att stå hela tiden.

Solisterna var enormt duktiga! Vi sjöng med Tito Beltrán, Sofia Källgren, Jenny Öhlund, Åsa

Jinder, Kjell Lönnås dotter Karin, en flicka från Sundsvall; Jenny Gustavsson och en tolvårig kille som hette Johan. Han hade en så superfina röst! Stark och klar, han sjöng duett med Sofia Källgren och det var så vackert att man fick tårar i ögonen. Charlie Norman och Thore Skogman var där. Agneta Sjödin var där och höll kvällstal och så var vi ju 3000 körsångare där. Det var psalm-tema, detta året. Jag erkänner att det verkade trist först. Jag har visserligen ingenting emot psalmer, men det hade varit roligare med lite rivigare musik tyckte jag. Men efter att ha tränat på sångerna en gång med den jättelika Globen-kören hade jag helt ändrat mig. Det blev väldigt fint. Vi fick en spännande kycklingrätt till lunch och sen hade vi genrep till klockan var 14.30, då vi gick och bytte om. Herrarna hade svart kostym och fluga och damerna hade svarta kläder och ett lila dekorsband om halsen. Väldigt stiligt när tretusen hade samma sak på sig! Efter att kören blivit fotad i Globenentrén tog vi plats i bänkarna, biljetterna var slutsålda så det bara vällde in publik. 15 000 personer som var där för att se oss!! En fantastisk känsla! Jumbotronen, den stora tv:n som hänger i taket var på, och ett tag kunde vi se Sven från Frenninge på tv:n. Ballt! Konserten gick bra, jag tror vi gjorde Kjell riktigt stolt. Publikens jubel ville aldrig ta slut, de älskade oss! Lite överdrivet kanske, men det var så det kändes! Vi stod kvar ett par minuter och tog "Nu går sista visan" en gång till, som extranummer. Men sen rusade vi ut till toaletterna och gjorde oss fina inför festen.

Det här året gick den av stapeln på det anrika München Bryggeriet och vår buss väntade. Det var stressigt, jag hoppade över ögonskuggan och borstade håret i bussen. Festen var väldigt tjugig. Till förrätt fick vi viltpaté och cornichons. Patén var inte så uppskattad mest brosk och fett om du frågar mig men cornichonsen (grova brödkakor typ) gick att äta., kanske är det jag som inte uppskattar fin matkultur. Huvudrätten var utsökt. Vi fick inbakad, honungsmarinerad kycklingfilé. Vi från landet saknade dock potatis till, men rotfrukter fick vi så många vi ville av vår trevliga kypare. Det var förstås en del sång till maten också, lite udda sånger som inte gick så bra att sjunga med, jag saknade Helan går.

Efter maten var det dans, den hölls tyvärr i ett väldigt litet rum där det högst fick plats 10 dansande par. Den mest uppskattade danspartnern var nog Tito. Tito Beltrán, den världsberömda tenoren från Chile festade med oss vanliga människor från Skåne! Är det inte fantastiskt?! Vi tyckte lite synd om Tito, en massa människor klängde på honom, men å andra sidan hade han själv valt att stanna. Ingen annan av artisterna var där. En del flickor från vår egen kör var också väldigt intresserade...inga namn nämnda. Vi skrev ett litet brev till Tito som jag stoppade i hans kavajficka. Sen gick vi igen, det blev ganska pinsamt. Men då sprang han efter oss och tackade så mycket för brevet. Sen satt vi och snackade med honom en stund, fick hans privata mailadress och Ingela bjöd in honom till vår kyrka. Han verkade intresserad faktiskt, så kanske han och Jessica Johansson får sjunga ihop någon dag längre fram. Vem vet? När festen var slut åkte vi tillbaks till hotellet. De vuxna var väldigt uppspelta och hade allsång i bussen, trevligt!

Morgonen därpå kunde vi sova ganska länge men det bidrog också till att det var fullt i matsalen och frukosten var inte riktigt lika mysig men fortfarande läcker som få. Sen packade vi det sista och lämnade hotellet. Det var lite sorgligt, allt hade gått så fort. Det är skönt att bo på hotell, man slipper bädda sängen. Nu var stämningen i bussen inte lika livad, vi ville ha allsång men de vuxna verkade helt slut. Konstigt. Efter att vi bara hade kört ett par mil fick vi problem med bussen. Den krängde till och slirade lite, men vi tog oss till en liten p-ficka och männen gick ut för att undersöka. Ett tag senare kom en annan buss från Cederholms till undsättning. Han körde sina passagerare till en mack och sen skjutsade han oss dit och hämtade upp dem igen. Vi väntade där i 2, 5 timmar stannade och åt en gång på en restaurang och då kom en buss från Skåne och hämtade oss. Vi Sista stoppet gjordes på en Shell-mack någonstans i Småland. Vem ser vi sen vid toaletterna om inte Thomas Di Leva i egen hög person! Fräckt va?! Nu skulle det bli skönt att komma hem igen. Trots missödet med bussen hade marginalerna varit så stora att vi bara kom en halvtimme senare än tänkt till församlingshemmet.

Trots att jag var så trött var det svårt att sova. Jag hade 26 sånger som snurrade i huvudet och en massa upplevelser. Hela veckan gick man och log för sig själv under tiden som man kom på fler och fler saker att berätta för mamma. Dom i skolan fattade nog inte varför jag var så uppkörd. Det kan tycka det är roligt att höra, men de kan inte förstå om de inte varit med själv. I den här artikeln har jag absolut inte fått med allt, utan bara i stora drag, vad som hände.

Avslutningsvis vill jag tacka en massa människor: Först och främst alla som köpt bröd av oss på torget och alla föräldrar som stöttat. Alla människor som var i Globen; artister, körsångare och bussefelet. Tack Tito Beltrán som bjöd så otroligt mycket på sig själv. Du är hjärtligt välkommen till are! Och det största tacket: Till Ingela naturligtvis! Det är Ingela som fixar och donar så att vi får sådana enorma upplevelser som den här. Ingela offerar fritid på oss, alltid lika glad och positiv. Utan Ingela hade köreerna inte varit något att ha och vi hade gått miste om sååå många roliga stunder. Av hela mitt hjärta; Tack Ingela, du är bäst!

FÖRSÄLJNING, SERVICE OCH HANTVERK I BJÄLKHULT, HÅRDERUP, SKUMPARP OCH STARRARP

Buglys Kennel, Lindgården, Starrarps ora. Naima Paulrud-Balog.
Uppfödning av mops och cavalier King Charles Spaniel. 0415-42121

Hästsläpsuthyrning, Mats Mårtensson, Skumparp. 0415-42163.

I-a Trä o Smide, Inge Andersson, Starrarp
Allt inom bygg. 0415-42025. Mobiltel. 0708-264609.

Jan Månssons Maskinstation, Hårderup. Utför diverse jordbrukskörslor och grävning
0415-42029. Mobiltel. 070-6799099.

Kennel Flywheel's Chinese Crested powderpuff. Helen Olsson, Skumparp. 0415-42163.

Sjölin's Maskinstation, Starrarps ora. Utför jordbrukskörslor och grävning. 0415-42185.

Snickare Karlsson, Starrarp. 0415-42079.

Sune Sörenssons Bil, Starrarps ora. 0415-42022.

Åkermans Fjäderfarm och Grönsaker, Hårderup och Vallarum. EU-godkänt gårdspackeri.
Arne Åkerman, 0416-32111.

FÖRENINGEN FRENNINGEBOKEN

Föreningen Frenningeboken välkomnar nya medlemmar. Regelbundna sammankomster ska vara som en mötesplats för alla som bedriver forskning om Frenningebygdens historia eller är intresserade av att ta del av de kunskaper och matreal som här finns samlade. Nästa sådant möte blir lördagen den 15 febr. 2003 kl. 9.00 – 12.00 i Församlingshemmet i Frenninge. Anmäl intresse att deltaga till Gösta Persson, 0416-30351.

FRILUFTSBADET I HÅRDERUP

Av Bertil Persson
Starrarp

På vår promenad till den gamla badplatsen i Hårderup passerar Börje och jag över åkrar som tidigare tillhört Hårderups Andelsbetesförening, en ganska udda företeelse även på den tiden d.v.s. från 1933 till 1963. Här fanns olika betesfällor där medlemmarna runt om i bygden släppte sina djur på sommarbete i ett system. Första året besåddes åkrarna med spannmål med vall-insådd. Marken tillhörde Hårderups boställe och andelsbetesarealen upptog 130 tunnland. Nåväl, Börje köpte loss en stor del av marken i samband med att föreningen upphörde. Hela denna västra del av Hårderup har varit skoglöst i flera hundra år och utgjorde gemensam betesmark, s.k. utmark, för den gamla Hårderups by, som försvann i samband med laga skifte på 1830-talet.

Vårt mål för dagen är dock ån där den ringlar i sitt naturliga lopp fr.o.m. Hårderup och vidare nedströms. (Se bilder på mittuppslaget från dalgången och ån vid Frenningeberg). Uppströms mot Skumparp är åns lopp sedan länge reglerat.

Börje skulle visa mig den gamla badplatsen, vilket är en riktigare benämning än friluftsbad, som jag använde i rubriken. Inte för att där syns några direkta spår av badplatsen, men på Börjes beskrivning på plats får jag en klar bild av hur det såg ut.

Det var cykelreparatören och tusenkonstnären Nils Mårtensson i Skumparp som var initiativtagare och pådrivande. Han lastade bräder i motorcykelns sidovagn och transporterade dem till ett lämpligt ställe vid Hårderupsån strax uppströms om den s.k. benstampen.

Här dämde han upp ån helt enkelt. Medhjälpare var postamannens Kalle i Alestad, som arbetade hos Nils i cykelverkstaden. Med hjälp av bräder och diverse tättningsmedel, framförallt gamla tygtrasor lyckades de genom idogt arbete få upp vattennivån, så pass att det gick att dyka i ån. Han byggde också en liten brygga att dyka eller hoppa ifrån. (Se bilden). Där hade sen traktens barn och ungdomar roligt flera somrar i rad i mitten av 1940-talet, mest om söndagar, men även på kvällarna. Börje och många andra har lärt sig simma där.

"Benstampen", som jag nämnde, låg strax nedströms och knappt 100 meter före den nya plåtbron. En hel del stora stenar och betongklumpar i ån och bredvid vittnar om att här måste ha funnits något. Därtill "skrabbeträd" på åbrinken som nästan alltid visar att här har människor bott. Jodå, Börje kan berätta att här låg en vattenkvarn, men den malde inte säd, som är det vanliga, utan ben av döda djur, som först krossades och sen maldes ner och blev benmjöl. Benmjölet användes till gödningsmedel för dess innehåll av kväve och fosfat. Effekten blev dock mindre på kalkhaltiga jordar. Produktionen av benmjöl startade i England på 1700-talet och kom till Sverige på 1830-talet. Verksamheten i Hårderup var nog ganska stor. Det påstås att laster med ben kom på järnvägsvagnar till Vollsjö för vidare transport med häst och vagn till Hårderup. Även bönder runt omkring levererade ben. Det fanns inte så många benkvarnar, så det var en ganska ovanlig verksamhet. Vattnet leddes in i en ränna på norra sidan av ån och kvarnen var byggd över byggnaden. Sedan malningen upphört, troligen kring sekelskiftet, så fortsatte bostaden att användas. De sista som bodde där var Anna och Lars Olsson. Lars var döv, men spelade dragspel. Han brukade sitta utanför huset och spela och då flockades betesföreningen djur runt honom.

Vivi och Ingvar Andersson,
Hårderup, 1943

Börje visar badplatsen i somras.

Så här ser platsen för den gamla benstampen ut idag.

SPELEMANNEN ANDERS I PUUS

Av Bertil Persson
Starrarp

Även om det hade varit förbjudet att spela, så hade han spelat ändå, säger Verner Persson om sin far Anders i Puus.

Ingenting hade kunnat hindra honom att utveckla sin begåvning, även om försök gjordes. Anders föräldrar var inte alls glada. Spelemän hade ingen hög status på den tiden. De var långt nere på den sociala rangskalan och ansågs inte vara stort bättre än luffare och tattare. Ingen annan i släkten hade varit spelemän. Men från att ha kämpat mot fördomar, blev Anders så småningom en erkänd konstnär på sin fiol och uppskattad vida omkring. Han blev heller inte ensam i släkten. Senare blev både sonen Verner och två av syskonbarnen, Ove och Svante i Norregård på Starrarpsora, också spelemän, fiol respektive dragspel.

Anders föddes 1903 i Lotorpet i Puus, som ligger vid gränsen till Sjököp. Han var yngst i en syskonskara på sju. Torpet låg under Puus kronoboställe och i arrendet ingick på tiden dagsverksskyldighet vid denna gård.

Per och Anna Ohlsson med barnen. Ö.fr.v. Olof, Olga, Johanna, Nelly.
N. fr. v. Nils, Per, Rosa, Anna och Anders, som var yngst.

Efter skoltiden började Anders arbeta som dräng och kusk hos Olof Jönsson i Frenninge. Under denna tid blev han bekant med urmakare Ernst Nordgren i Vollesjö. Ernst var en skicklig fiolspelare och i Anders fick han en begåvad elev med absolut gehör. Anders lärde sig nämligen aldrig spela efter noter.

Hans första offentliga engagemang var att spela vid biografen i Vollesjö i början av 1920-talet. Han spelade tillsammans med sin läromästare, Ernst Nordgren. Det var under stumfilmstiden som från mitten av 1920-talet spelade Anders i sin första dansorkester.

Anders fick spela basfiol. Medmusikanter var Folke och Mauritz Nilsson från Brunslöv och Len-De spelade bl.a. vid dansbanan i Hårderups-hult. Det var mycket valser men också hambo-

polka, mazurka, foxtrot och 20-talets speciella dans, charlston.

De spelade ibland ända nere i Eriksdal på ett dansställe som hette Zansuzzi. Dit åkte Anders som passagerare baktill på motorcykel med basfiolen på ryggen. Så fortsatte det hela 30-talet.

Judit var Anders stora kärlek. De träffades redan under skoltiden i Vallarum. Men deras kärlek sågs inte med blida ögon av hennes föräldrar Anders och Anna Ekstrand i Vallarum. En speleman var ingen lämplig svärson. Så det fick till en början bli fönstervägen och det brukade gå bra utom en gång när det var spårsnö. Spåren ledde trots förmaningar från och till Puus.

I mitten av 30-talet flyttade Judit till Anders som då övertagit torpet efter sina föräldrar.

Men som yngsta dotter i familjen var hon egentligen ämnad att bli kvar i hemmet och ta hand om sina föräldrar när de blev gamla. Nu blev det på sätt och vis också så eftersom de på sin ålders höst på 40-talet bodde hos Judit och Anders. De fick då bo i den södra ändan av boningslängan. Båda dog 1948.

Efter några år av numera modernt samboförhållande, så blev det giftermål mellan Judit och Anders 1939 och 1941 föddes enda barnet, Verner.

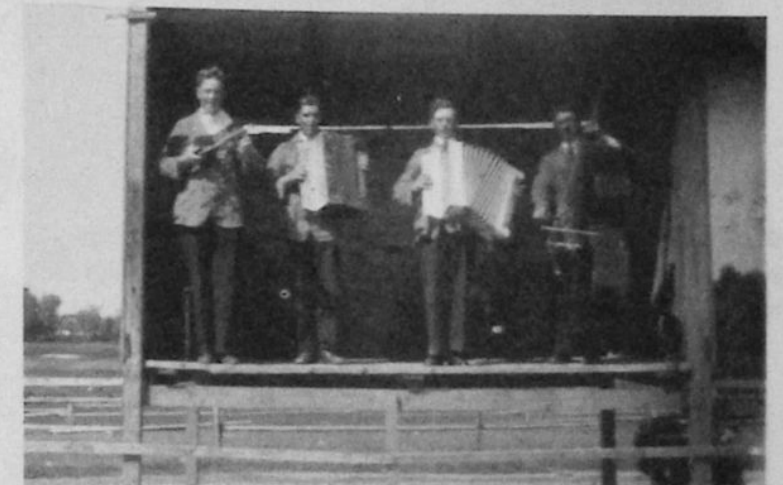
För att försörja en familj på ett torp i Puus krävdes då liksom för tidigare generationer, att man hade diverse andra sysslor, utöver själva jordbruket. Således rökades fläsk och korv åt folk i bygden i den stora öppna skorstenen.

Det som skulle rökas fästes på krokar på en lång stång, som fördes upp i rökgången. Anders var också frisör. Oftast företogs klippningen med den långhåriga sittande bak och fram på en stol ute på gårdsplanen. Under vintrarna var det skogsarbete i stor utsträckning och för övrigt diverse dagsverken i granngårdarna.

Posten hämtades nere hos "Hilding i Hörnan". Dit är det nu som då ca 2 km. Men från slutet av 40-talet kom posten ända hem. Då bör-

Per och Anna och två av döttrarna utanför torpet i

Orkestern Imperial och nedan Judit Ekstrand

jade nämligen Oskar Karlsson att per cykel dela ut post. Oskar var även skraddare i Önnköping och på sin postrunda passade han ibland på att ta mått på kunderna som ville få något sytt. Bl.a. sydde han ett par byxor till en häradsdräkt åt Verner.

Annars var 40-talet ett mörkt decennium för spelemannen Anders Persson. Det var framförallt kriget som var orsaken. Anders blev inkallad och låg i beredskap i Ystad. Men krigsberedskap var inget för en konstnärssjäl som Anders. Han vantrivdes och led psykiskt av det militära livet. Anders var inte sig lik efter kriget. Fiolen blev lagd åt sidan. Möjligen kunde han nån gång ta fram fiolen och spela till någon melodi, som han hörde spelas på radion.

Det dröjde ända långt in på 50-talet innan han efter lång övertalning av grannar och vänner återupptog musiken. Det var Sven Frid i Sjököp och Kurt Nilsson i Rugerup och Evert Jönsson i Farhult som övertalade Anders att komma med till Vallarums gamla skola, som då blivit festlokal. Där arrangerade Önnköpings IF och Anders skulle hjälpa Ivar Persson-Stensner med dansmusiken. Detta blev en tändande gnista för Anders. Glädjen och lusten att spela kom tillbaka. De närmaste 6-7 åren blev de mest intensiva åren för spelemannen Anders i Puus.

Han spelade med Ivars orkester, (Se bild ovan) som bestod av Ivar Stensner, Huaröd, dragspel, Alf Svensson Huaröd, trummor och Ove Nilsson, Ö. Sönnarslöv, bas och saxofon. De fick spelningar genom Musikförmedlingen och spelade på många ställen, framförallt i nordöstra Skåne och ända uppe i Olofström.

Vid så långväga spelningar fick Anders bege sig hemifrån vid middagstid. Först per cykel till Önnköping. Där satte han cykeln hos Rosa och Anton Lundin. Därefter blev det buss till Huaröd och därifrån fortsatte färden tillsammans med de andra musikerna vidare per bil.

På 1950-talet spelade Anders också med Färsingagillet och däribland fiolspelaren Bror Dahlgren, som även han hade spelat i Härderupshult på 1920-talet. Det var också i samband med en uppvisning med Färsingagillet som Anders träffade den betydligt yngre Åke Gustafsson. Åke tog tillfället i akt och erbjöd sig att skjutsa hem Anders till Puus. Det skulle dröja åtskilliga timmar innan Åke åter styrde kosan mot hemmet. Åke följde nämligen med in för att spela några låtar. Men när de väl börjat spela gick det inte att sluta. Tid och rum försvann. De spelade tills att morgonen nästan grydde. Ett oförlömligt minne, enligt Åke, som var en stor beundrare av Anders i Puus. Spelandet den natten avbröts bara någon gång av att Anders gick in i den öppna skorstenen och skar var sin bit av det utsökta "spegefläsked".

Våra främsta fiolspelare samlade, Bror Dahlgren, Åke Gustafsson och Anders i Puus

Från 1962 till 1969 spelade Anders tillsammans med sonen Verner, som spelade dragspel. De spelade på alla bygdegårdar runt om vid olika gillen och fester. Och de var husband på Andrarums klockaregård, där de bl.a. spelade upp till dans på åtskilliga bröllopfester. Ibland gick de i tåten för brudföljet.

När så Verner fick arbete på annan ort, så avtog spelmöjligheterna och med ålderns rätt drog sig Anders och Judit tillbaka till en lägenhet i Hörby 1969.

Torpet i Puus såldes och blev fritidshus, men är sedan 6 år tillbaka åter åretruntbostad efter omfattande renovering som nuvarande ägarna Bodil och Knut föredömligt utfört.

Åkrarna planterades med gran 1970, men för den som vill tränga in i den nu täta granskogen, så finns många spår av den odlarmöda, som var Anders och Judits levebröd.

Men torpet i Puus är också för alltid förknippat med spelemannen Anders i Puus, en naturbegåvning, en verklig konstnär, vars minne folket i denna bygd alltid måste hålla levande.

Spelemännen Anders och Verner i Alunbruket.

VARDAG OCH HELG I MIN BARNDOM PÅ 30-TALET

Av Knut Thulin
Ödåkra

1935 var ett svårt år med mycket regn och åska på höstkanten. Ända in i september höll mullret på. Solen stack till på eftermiddagen och luften kändes kvav. Blåsvarta moln bildades på himlen. Snart kom de första blixterna och med dem ett svagt muller som efterhand tilltog i styrka. Någon gång hände det att åskan började sent på kvällen, i mörkret blev det än kusligare. Rädslan var stor och alltid gällde det att "klä på sig".

En helt vanlig höstdag var jag på väg hemåt från skolan. Senare detta år skulle jag fylla 10 år. Några timmars eftermiddagstjänst hade jag hos en bonde med att vakta ett tiotal kor. Korna fick ströva över stora områden för att finna något ätligt. Det gällde bara att hålla flocken samlad. Ibland fanns det utbrytare som ville något helt annat än vad jag hade tjänst för. Jag var bra klädd de tre eller fyra timmarna innan det blev tid att driva djuren hemåt till gården. Någon klocka hade jag inte utan fick något tecken. Var det regnigt dåligt väder hände det att djuren var intagna redan jag kom från skolan.

Denna dagen möttes jag av husbonden som tala om att min mormor dött under förmiddagen. Han uttryckte det såhär: "Det var för väl, hon hade fått lida länge nog". Något vaktande skulle det ej bli denna dag utan jag fick gå hem till min mor. Allt verka så överkligt för mig. Mormor som i alla år varit en fast punkt att komma till fanns ej mer. Hon som i alla lägen tröstade och lagt alla små sår till rätta. Min mor arbetade mycket borta på olika gårdar för att få pengar till den udda familjen. Mor och son grät över den äldrade kvinnan som nu låg stilla och stel på sofflock. "Nu får du försöka vara en stor och duktig pojke" förmana mor sin son. "När du slutar skolan sen om dagarna får du gå till en gård där jag arbetar." När kvällen kom denna sorgens dag utbröt ett förskräckligt åskväder. En stor gran som stod en bit från hemmet fick stora splitterskador. (Jag "besökte" trädet i år, 67 år efter skadan och fann att det läkts fullständigt men på den ena sidan fanns inga grenar).

Alla begravningsbekymmer tog min mot hand om och jag fick vara fri från skolan några dagar. Skolvägen var lång och någon cykel hade jag inte. För pengarna jag tjäna som "vuttehörelse" var det meningen att jag skulle köpa en för trettiofem kronor. Visst kunde jag cykla på min mors cykel men det färgsprakande kjolnätet var en nagel i ögat för många av kamraterna. Det var en "tösacykel" hur man än vred och vände på det. Det var hedersammare att cykla "under ramen" på en herrcykel.

Ovant blev det för mig att inte först gå hem och byta till robustare kläder. Skolkläder och lekkläder skulle hållas isär. Hu hade i regel min mor med sig ombyte av byxor i varje fall.

Ensam satt nu mor och son i det lilla hemmet om kvällarna. En fotogenlampa i taket gjorde det möjligt att nöjaktigt läsa läxorna. När mörkret kom hängdes det för de två små fönsterna. Brunpapper, som tråcklats med svart tråd i sidorna. I övre hörnen var påsydda strumpebandsbitar som passa till spikarna i väggen. När morgonljuset gjorde sig gällande veks brunpappret i tre delar. Det hände att "vikningen" gick sönder då satte min mor "bödor" på med vetemjölslister. Huset som en gång köptes av min mors farfar 1873 hade två rum varav det ena inte hade någon eldstad.

Julen närmade sig. Några dagar innan julafton talade mor om att vi kunde väl gå gemensamt till julottan på juldagsmorgonen. Massor av hade vräkt ner de senaste dagarna och kylan kändes i snålblåsten. För den skull var vägarna i uselt skick. Av vinden hade snö packats men det hände att den inte "bar" överallt. Ett ben kunde plötsligt försvinna i ett djupt hål. Julottan på den tiden började redan klockan sex på morgonen. Väl påpälsade begav sig mor och son redan strax före fem hemifrån. Till kyrkan var där en halv mil att gå. I det glöder som fanns i spisen hade mor lagt in två briketter med lite aska över dem. Det är aldrig roligt att komma hem till ett helt utkyllt hus.

Kylan bet i skinnet men med en halsdukens hjälp om munnen blev det drägligt. Snart var det isigt på utsidan medan det närmast munnen var vått och kladdigt. Komna halvvägs passera vi ett mindre hem där sorgen rådde i juletid. På vägen syntes rester av hackat granris. Från de flesta vägen till kyrkan "passade" ljusen så inget otrevligt skulle hända. Somliga följde julens mäska i sina kristallapparater.

Nu hördes kyrkans klockor som manade och kallade still julens kyrkliga högtid. I den kalla, tidiga morgonen nådde malmens ljud långt ut över bygden. Mor och son kom lagom till att få plats i en förmodade inte värma mycket. Först sedan hela menigheten sjungit "Var hälsad sköna morgonstund" steg temperaturen något. Det mesta av värmen av välljudet i de församlades strupar sökte sig högt upp bland valven. De levande ljusen i de stora ljuskronorna fladdrade och hjälpte till att ta bort råheten i helgedom. Prästens erinran om att det fanns fler gudstjänster på ett år att bevisa mottogs med öppna eller slutna sinnen. Efter en dryg timma började morgonljuset kläda de höga fönstren i en ljusare ton och de färgade glasdetaljerna fick liv. Kollekten denna morgon upptogs alltid till behövande i församlingen. I offerfatet syntes många olika valörer. De mest kyrksamma från de större hemmanen i bygden lade dit en hundralapp. För några var det svårt att skiljas från den. Det fumrades med fingrarna och när "släppet" väl var gjort låg den utvikta sedeln på "bästa" plats på fatet.

Före middagen hade diakonihänder tidigare både handlat varor och delat ut dem till de mest behövande. En änkeman som bruka få del av det goda bet själv en bit i julkorven sedan fick hunden bita en bit. Så samsades de om julens goda.

Min mor bad aldrig om att få åka med någon släde till kyrkan. Hemåt hände det att någon erbjöd skjuts. Så blev det denna gången. Att få åka med och sitta och lyssna till bjällerkransens toner kändes högtidligt för mig. De sjöng in julen budskap på ett mildare sätt än vad kyrkans klockor förmått. "Frid på jorden" "Frid på jorden" lät det när hästen trava på.

Väl hemma igen hälsade de fem hönorna min mor och mig välkommen. Min mor hade fått ta in dem i en bur annars hade de med säkerhet frusit ihjäl. Från början av hösten hade de varit fler men de äldre "skrockorna" (ligghöns) hade hamnat i soppgrytan. Snart brann en munter brasa i spisen och efter en stund spred sig kaffedoften i varje vrå. Det var juldagsmorgon i det lilla huset. Snörosorna på de små spröjsade fönsterrutorna skulle ännu någon timme finnas att fascinera.

STARRARPS BYALAG

Starrarps byalag har haft möte hos Iréne och Bertil Persson. Byalaget beslöt att plantera julgranar på den slutavverkade allmänningen uppe vid Bjälkhults gräns. Byalaget framför genom Hårderupsposten tack till Siv och Svenne Håkansson i Bjälkhult för året julgran.

Inger D. Johansson utsågs till julgransgeneral. Göran Sjöstedt utsågs till brännbollskapten.

Till ålderman för 2003 utsågs Tommy Kristiansson.

ETT HÖSTMINNE FRÅN TIDIGT 50-TAL

Av Gösta Kristiansson
Vollsjö

Det var på hösten, vi var ganska nyinflyttade i Hårderup, det var på eftermiddagen, jag var ensam hemma för Emmy var cyklande till Östraby och skulle ha permanentat håret för jag fyllde jämna år inom en snar framtid och då skulle vi ha lite fest för våra syskon och föräldrar och några ungdomsvänner.

Helt plötsligt kommer ett gäng karlar med bössor in på vår gård, det var nämligen någon som sett en räv gå in i "Peders grane" och då blev det ett så kallat "rävabå", det betydde att några jägare stod på pass vid den sidan av granet som gränsa mot vår klöveråker och några började i andra ändan av granet och skrika och klappa händer för att jaga fram räven. Jag blev ju också anmodad att vara med, det var ju i stort sett mina grannar så jag kände dom sådär, men var ännu inte riktigt acklimatiserad i gänget för vi var ju som sagt relativt nyinflyttade.

Nåväl, drevet och jakten började, jag tillhörde de tre som var drevkarlar och skrek oartikulerat och allt emellanåt hördes hemska hotelser mot rävastackaren, någon svordom kunde till och med eka bland granarna, det var nog tur att inte något diskrimineringsombud fanns till på den tiden.

Nåja, allt har en ända så också detta "rävabå", naturligtvis såg vi ingen räv så återtaget begav sej hem till vår gårdsplan. Jag tyckte att gubbarna verka sympatiska, så av artighet fråga jag om dom ville gå in i vårt vardagsrum och dricka en grogg. Jag tyckte mej inte höra någon form av protester, så sagt och gjort, jag tog fram en halva Renat och den fick snabb avgång. Då fråga en av dom om han möjligen kunde få låna en likadan till dagen efter, så skulle han bjuda på den, och så skedde, varefter näste man ställde samma fråga. Emedan jag skulle fylla år snart så hade jag bunkrat upp i förväg, för det var ju på motbokens tid så man fick vara förutseende och det hade jag varit, så det gick att tillmötesgå gubbarnas låneansökningar även till näste man och näste man.

Nu var stämningen på toppen och någon av dem visste att jag hade ett gammalt dragspel så det skulle tvunget tagas i bruk, ja dom dansade förvisso inte, men allsång med Svarte Rudolf och När det våras ibland bergen, ekade under det, låga taket. Någon gång har jag hört ordet "Blandad kör" och det måste väl passa här och jag är övertygad om att inte ens den finaste teater inne i Malmö kan komma alls i närheten av denna underhållning och stämning.

En av gubbarna ville gå hem lite tidigare än dom andra för han skulle köra efter betblast till korna, men så blev det dags för dom andra också och i vår trånga farstu var nästan bara plats till en i taget att taga på gummistövlarna och den förste som fick dom på sig sa att det var nog inte mina, men nu är dom på och så sa faktiskt näste man också och vidare likadant allihop. Sen stod dom ute på gården med fel stövlar allihop. Då kom han tillbaka gående som gick lite tidigare och sa: "Jag fick nog inte rätt stövlar på mej".

Ja, Herregud alla hade ju bruna gummistövlar på den tiden, så det var ju inte så lätt att hitta rätt. Som tur var hade jag själv bytt mina nere i stallen tidigare. I samma veva som stövlarna var påtagna kom Emmy cyklande hem, hon blev ju ganska förvånad när hon såg att hela gaveln var belamrad med bössor, men när hon såg de glada minerna inne på gården förstod hon att det inte var något farligt.

Ja det är väl konstigt, detta hände för ganska exakt 50 år sedan och jag minns det som igår, men det jag skulle gjort för 10 minuter sen, det kan jag ha glömt. Jag minns också att vi hade turen på den tiden att ha de finaste och hjälpsammaste grannar man kan tänka sig och det var mycket värt, för då fanns bygemenskap, att ha god kontakt med grannar är verkligen värdefullt, för alla behöver någon gång vid något tillfälle en hjälpande hand. Att jag naturligtvis fick alla mina utlånade flaskor tillbaka i rätt tid finns väl ingen som tvivlar på.

FÖRSÄLJNINGSTÄLLEN FÖR HÅRDERUPSPOSTEN Obs ingen direktförsäljning i byarna i år.
Sune Sörenssons Bil, Starrarps ora, Frenninge Livs, Frenninge Trädgård, Tommys Färg, Vollsjö.
Bengt i Östraby, Sollivs i Önneköp, Ringsjöbygdens Bokhandel i Hörby och Anders Färghandel i Sjöbo.
Adress till Hårderups-posten: Starrarp 7, 270 33 Vollsjö. 0415-42116.

DEN LILLA BYN - MITT UNIVERSITET

Av Stig Åke Stålnacke
Klasaröd

Kärleken drar som en tjugig moster genom våra liv. Kärleken dyker upp i visor, dikter, romaner och operor. Kärleken talas det om från predikstolar och i den äkta och "oäkta" sängen.

Själv vet jag att jag i kraft av min romantiska läggning ofta tänker på livet som ett "kärleksäventyr". Det betyder att jag en gång föll på knä (utan religiösa avsikter) och kysste en liten, liten blå blomma på gräsmattan vid vår kolonistuga. Jag kände i det ögonblicket en sådan himlastormande glädje över att bara få leva och uppleva det under som en liten, liten blå blomma är.

Nog vet jag också att det idag är omodernt att vara romantisk. Så vet jag till exempel att många av "innefolket" rynkade på näsan åt namnet på den kulturtidskrift som jag gav ut nyligen och som följaktligen hette Hjärtats sång.

Konst får idag inte heller vara romantisk eller nudda vid ömhet eller kärlek. Den skall vara kylig, debattlysten, utmanande, gärna motbudande och orginell. Utseende har mera betydelse än innehåll, tycks det mig. (Helst skall den s.k. samtidskonsten stinka piss).

Alltmedan åren går så har jag upptäckt att jag längtar efter min hembygd. Jag längtar efter den by där jag växte upp och där jag lärde mig livet i många av dess faser.

"Stenarna där barn jag lekt....."

Det var väl Heidenstam som skrev så. Skrev så om en barnslig längtan som människan har och skrev rader som satte sig djupt i många svenskers hjärtan.

Myckling hette min barndomsby. Klasaröd heter min by idag. Jag försöker ideligen återskapa mitt Myckling i Klasaröd. Och när jag möter Hårderups-postens redaktör, entusiasterna Bertil Persson och hör honom tala om sin bygd och ser honom forma sin årliga skrift om samma bygd så blir jag rörd.

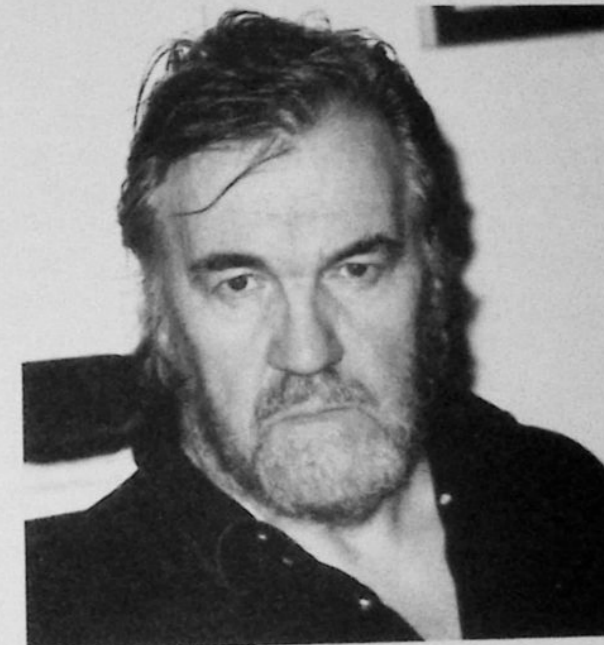
Det är ju faktiskt på det sättet att genom just hembygden och dess förankring i våra hjärtan så ges våra sinnen ljus och luft. Och där kliver kärleken fram igen. Det jag känner för min by - då och nu - är inget annat än just "kärlek".

Kärlek till det fysiska i byarna-byn. Men också kärlek till alla dessa minnen som är som ett pärlband. Dessa minnen är mitt liv. Detta, och inget annat.

Hur var det? Var det inte i tjärnarna och sjöarna däromkring som vi badade, fiskade, byggde flottor och lärde oss simma. Var det inte i småskolan i dessa byar som oftast en mild lärarinna tog hand om oss och lärde oss att far ror och att mor är rar.

Byn - hur den än såg och ser ut - var vårt universitet. Det var i byn som den första ömheten till en flicka (eller pojke) smög sig fram i all sin rodnande, trevande födelse.

Byn såg mig födas. Jag var del av något. Jag var inte som i staden en bit av ett flimmer som drog förbi. Visst och säkert har jag under tider av mitt liv känt hänförelse av staden och storstadens puls, förförande rytm och spännande degenerering. (Stadens feber). Men det har ändå varit till byn eller det lilla samhället som jag längtat. Ta Malmö t.ex. Jag levde med min så blonda hustru

Stig Åke Stålnacke

Christina i Malmö i tjugofem år. Vi gick på teater, bio, krogar och jag skötte mina jobb på tidningar, radiostationer och TV-fabriker.

Men jag kände en växande leda vid detta eviga som kan namnges som YTA. (Och så flydde vi till Klasaröd)

Jag ville se gräset igen. Känna det under mina fötter. Se växter, se kor, får, hästar och se himlen med stjärnor, måne och kall svart natt. Jag ville kunna stanna upp och ta på jorden.

Sådana upplevelser kan bara växa sig riktigt starka på landet. I vart fall känner jag det så.

Det som händer i byn blir stort. Det lilla blir stort. Vi slåss i en by för att få ett husvrak rivet. Vi samsas i detta. Och vinner till slut. Vi känner segerns sötma. Vi vill ha ljus i vår lilla park och vi får det. Sötma igen. Små saker som jag aldrig skulle brytt mig om när jag bodde i staden, det blir nu en händelse av format därför att det skapas till stor del av oss själva. Vi gör själv våra liv

Den andra biten skall bara få några rader. Den illasinnade som också finns. Grannar som känner sig förorättade, "Jan Ersa och Per Persa..." Visst, sådant finns, har alltid funnits. Kommer alltid att finnas som smolk i glädjebägaren. Men visa mig idyllens landskap. Det finns ej och min tilltro till reportage från små byar där alla i härlighet jublar tillsammans i evig vänskap och jag skall säga att journalisten och bybon ljuger. Alla idyller har sina revor.

Vad jag med dessa undringar och nedtecknandet av minnen, infall och erfarenheter har velat säga är att livet inte bara är MÖJLIGT i den lilla byn. Det är nödvändigt, ibland härligt och mycket livsnära.

